

کنترل آسیب پذیری منابع آب کشاورزی با رویکرد توسعه پایدار

بهمن خسروی پور^{۱*}، سمیرا جابری^۲

۱- استاد گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان. *khosravipour@ramin.ac.ir*

۲- دانشجوی دکتری رشته ترویج کشاورزی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان.

Samirajaberi90@gmail.com

چکیده

آب یکی از مهم ترین منابع مورد نیاز جامعه بشری است. موضوع چگونگی حفظ این منبع حیاتی و بهره برداری بهینه از آن، یکی از مهم ترین چالش های قرن حاضر است. بنابراین آب یکی از منابع مهم در توسعه کشورها و یکی از بزرگ ترین چالش های قرن حاضر بشریت است که می تواند سرمنشأ بسیاری از تحولات مثبت و منفی جهان قرار گیرد و در واقع تخریب منابع آب به منزله تخریب پایه های توسعه خواهد بود. بنابراین؛ کمبود آب و عدم مدیریت صحیح منابع آب قابل دسترس، بحران آبی را ایجاد می کند که وقوع خشکسالی ها باعث تشدید آن می گردد و دارای ابعاد مختلف زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی است. ترکیب عوامل اقتصادی و اجتماعی توسعه پایدار در ارزیابی آسیب پذیری آب باعث انطباق مؤثرتر عوامل توسعه با هم و ارائه ی یک رویکرد جامع در جهت مدیریت به هم پیوسته منابع آب می شود. این پژوهش که با استفاده از منابع کتابخانه ای و با روش مروری تدوین شده؛ تلاش دارد ضمن بیان مفاهیم توسعه پایدار، نقش پایه های توسعه پایدار را در کنترل آسیب پذیری منابع آب کشاورزی ارائه نماید.

کلمات کلیدی: توسعه پایدار، بهره وری، آسیب پذیری، منابع آب کشاورزی.

مقدمه

آب یکی از مهم ترین منابع مورد نیاز جامعه بشری است و موضوع چگونگی حفظ این منبع حیاتی و بهره برداری بهینه از آن، یکی از مهم ترین چالش های قرن حاضر است (نبی افجندی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۴۲ و ببران و هنربخش، ۱۳۸۷: ۲۰۰). کم آبی یکی از مشکلات عمده بشریت در آینده به حساب می آید (شرفی و زرافشانی ب، ۱۳۸۹: ۱۰۸)؛ زیرا آب یک منبع چند بعدی مورد استفاده برای مقاصد صنعتی، خانگی، کشاورزی و تفریحی است (نیویان، ۲۰۱۳: ۱) و لذا وجود آن برای تولید مواد غذایی، توسعه اقتصادی، بقای موجودات زنده و غیره ضروری است (مختاری هشی و قادری حاجت، ۱۳۸۷: ۳۶).

منابع آب در معرض تنش فزاینده ناشی از آثار متقابل رشد جمعیت، توسعه اقتصادی، تنوع اقلیمی و توزیع ناهمگون زمانی و مکانی منابع آب، تغییر اقلیم و حفاظت از اکوسیستم است. این موارد سبب بروز مسائلی جدی مانند فقر، ایجاد اختلال در فرآیند رشد و توسعه پایدار اقتصادی - اجتماعی، تهدید تولید جهانی غذا و ناپایداری منابع طبیعی می شود (فلاحی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲) و منابع آب های سطحی و غیرسطحی اگر به طور صحیح مدیریت نشوند بحران های آبی را موجب می شوند که از تبعات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی برخوردارند (فرح زاده اصل و بیگم حسینی، ۱۳۸۶: ۲۱۶). در واقع این عامل حیاتی و مهم در بخش های مختلف اقتصادی از جمله کشاورزی و به تبع آن توسعه پایدار آن نقش مهمی را ایفا می کند. کشاورزی به عنوان یکی از محورهای اساسی رشد و توسعه، نقش مهمی در توسعه اقتصادی کشورها دارد. بخش کشاورزی در اقتصاد ملی ایران حدود ۲۷ درصد تولید ناخالص ملی، ۲۳ درصد اشتغال و تأمین بیش از ۸۰ درصد غذای کشور را به خود اختصاص داده است. در این راستا محدودیت منابع آبی همواره یکی از مهم ترین موانع توسعه بخش کشاورزی، به عنوان بستر اصلی نیل به خودکفایی مواد غذایی بوده است (کهنسال و همراز، ۱۳۸۷).